

VACKER SKÄRGÅRD ETT STENKAST FRÅN BOHUSLÄN

Bara ett stenkast från Strömstad, noga räknat tio distansminuter, ligger Skjaerhalden, hjärtat och centrum för det mesta på Hvaleröarna. Längre än tvärs över den beryktade Sekken är det inte, innan man kan förtöja i norska klippor och sjunga med i "Ja, vi elsker". Text & foto: Jerker Norlander

TROTS DET KORTA avståndet till grannlandet har det dröjt ganska länge innan svenska båtar har upptäckt den vackra Hvaler-arkipelagen, med öarna Kirköy, Asmalöy, Spjaeröy och Vesteröy. Tillsammans med ytterligare några öar, och några till, bildar de en skärgård med närmare 100 öar.

I nästan varje samhälle ligger det BB11:or,

den populära segelbåten som byggdes i över 1 000 exemplar åren 1956–1968. Hvaler är ett aktivt fäste för klassen.

Den speciella naturen och skärgården, på tröskeln till storhavet, skyddas av Ytre Hvaler Nasjonalpark som i söder ansluter till den svenska nationalparken Kosterhavet. Det är ett alldeles unikt område med plats för alla, både över och under ytan.

– Men Norge har ju ingen allemansrätt, säger de som stannar kvar i Strömstad.

– Det vill vi inte hålla med om. Kanske inte så generös som i Sverige, men i Norge har vi en strandzon på 200 m som ingår i allemansrätten, säger flickorna på turistbyrån i Skjaerhalden.

I Norge finns Kystlotteriet. Det är lika enkelt som genialt. Deltagarna hämtar ut en

Magnus och Majlis Nilsson.

Hamnvärd Roald Einan.

säck, fyller den med skräp, lämnar in den och får en lott i utbyte. Vinsterna är för det mesta unika upplevelser för hela familjen, inklusive fickpengar.

SKJAERHALDEN PÅ KIRKÖY är störst i Hvalerarkipelagen. Det är centralorten och platsen för det mesta. Här finns affärerna, restaurangerna, vimlet och drivmedel. Här finns också ett litet diskret Vinmonopol, eller Vinpolen, som man säger om den norska motsvarigheten till det svenska Systembolaget.

Det är ingen stor butik, för alla normmän åker till Sverige och handlar med båten Vesleøy II som går varannan timme till Strömstad.

Utsiktspunkten på Hvileberget bakom turistbyrån ger en bra första koll på Skjaerhalden och skärgården utanför.

4 500 fast-boende off-season på Hvaler blir 40 000 under högsäsong. Stämningen är gemytlig i gästhamnen. Trots att hamnavgiften betalas med app finns det ändå hjälpsamma hamnvakter som rutinerat tar emot

en tamp och hälsar välkommen till Hvaler. Gästhamnen grenar ut sig med nya flytbryggor som har plats för 300 båtar med ström till alla platser.

- Denna sommar 2024 har det nog varit 20 procent svenska båtar i hamnen, säger hamnvärd Roald Einan.

Turistbyrån har cykeluthyrning och Kirkøy är cykelvänligt. Det finns badstrand mitt i centrum men det är nära till den fina badstranden på Storesand. Tunneln som förbinder Kirkøy med Asmaløy har cykelförbud så länge än att cykla på Kirkøy kommer man inte. Men Kirkøy räcker gott till.

MAGNUS OCH MAJLIS NILSSON från Henån seglar ganska oplanerat i sin Aphrodite 36.

- Vi har varit här på Hvaler tidigare. Det är fint med många promenadvägar, säger Majlis. Vi seglar efter vinden och har inga krav på varken dagar till sjöss eller seglad distans. Om vinden är rätt så tänker vi ta oss ner till Svenner fyrplats som är ganska exotisk.

- Dieseln är billig här, säger Magnus.

Homlungens fyr är ikonen för Skjaerhalden. Byggnaden hyrs ut på sommaren men det är lätt att ta sig ut till den lilla ön och fyren. Det finns två roddbåtar för transporten. Ligger båda båtarna på "fel sida" är det bara att ropa över till fyren för att bli hämtad.

Homlungenseilasen är en kappsegling för veteranbåtar.

På Rödshuset, cykel- och långpromenadavstånd från Skjaerhalden, ligger skulpturparken StenKunstHvaler. Kända konstnärer har skapat en konststig som förgyller de söndersprängda klipporna i stenbrottet. StenKunstHvaler gör sig bäst i kvällssolen då hårda konstverk blir glänsande och mjuka när solen långsamt försvinner i havet.

På halvön Papper, i norr på Vesterøy, ligger Hvalers mest fotograferade sjöbod och solnedgång. Motivet finns i Papperhavn med solnedgång rätt ner i havet i väster.

Från Papper kunde en överraskad befolkning se den tyska flottan passera Struten fyr på väg mot Oslofjorden för att anfalla Norge i april 1940.

Trevlig fiskerestaurang i Skjaerhalden.

Skjaerhalden på Kirkøy är störst i Hvalerarkipelagen.

Skulpturparken StenKunstHvaler.

Till Homlungen måste man ro.

Ö-hoppningen är mycket populär.

Fredagshålet, lugnt och tryggt bakom Jordbaerholmen, har utsikter att bli en favorit. Här, på Seilø, en bit norr om Papperhavn, är det trångt på högsäsong, men annars kan man ha hela området för sig själv.

DE FÖRRÄDISKA VAUERBROTTA, sydväst på Vesterøy, var förr alla sjömans stora fasa att passera. Området är helt öppet för vågor som tar sats från Skagen och med full kraft vräker sig in på klipporna. Vauerbrotta är en veritabel skeppskyrkogård.

– Det är tre gånger värre än Gule Humpen (Tjurpannan) vid Havstensund i Sverige, intygar en erfaren norrmän.

I gott väder är Vauerbrotta en trevlig passage med skön dnying.

Peter Tordenskjöld, Norges store sjöhjälte, hade sitt favoritställe på Akerøy med fortet på Festningsholmen. På 1800-talet hade norska marinen fortet som övningsmål och det låg länge i ruiner. Mycket senare startade några entusiaster ett renoveringsarbete som

"Det är tre gånger värre än Gule Humpen vid Havstensund i Sverige!"

pågått med olika insatser i 50 år. Stranden på Akerøy är en populär badplats med tilläggning både på strand och klippor.

Tvärs över Akersundet, på Asmaløy, ligger Brattestö. Det är en gästhamn med full service bakom skyddande hamnpirar. Det finns två badstränder och vid fyren Pikesten syns ofta brudpar för fotografering.

Vikerhavn kurar tryggt bakom bergen med det öppna havet rätt utanför. Här syns stormen bäst. Vid hårt väder är det en favoritplats för fotoentusiasterna som kan kliva ut på klipporna i jakt

efter den ultimata bilden.

Tiden har kommit ikapp Nordre Lauer, mitt emot Homlungen fyr. Här finns inte längre några åretruntboende. Det är ett pittoreskt fiskesamhälle som helt har tagits över av sommarboende. Hamnen är trivsamt med enkel service. Turbåten anlöper bryggan och går över till Skjaerhalden.

Ö-hoppningen från Skjaerhalden är populär. Herføl, Søndre Sandøy och Nordre

Sandøy är rena cykelparadiserna. Turbåten turlista ger även utrymme för fina promenader över öarna. Café Olines musikkvällar på Søndre Sandøy drar alltid fulla hus med populära artister. På Nordre Sandøy, i Makösundet, är det Café Makö, som lockar med sitt buddistinspirerade café och blueskvällar.

Alla är välkomna till Brattholmen/ Bræteholmen i Makösundet öster om Nordre Sandøy. Det är Halden Båtförenings klubbholme och en riktig pärla. Det är familjevänligt med flera lekplatser, utegrillar, hopptorn och sandstränder. Här på bryggorna samlas både klubbmedlemmar och gästbåtar till allmänt snack och utbyte av erfarenheter.

PÅ AVSTÅND SYNS den nya Svinesundsbron med sitt mäktiga spann över Idefjorden.

– Ingenting är som en sommardag på Hvaler, säger Jens Stoltenberg, före detta norsk statsminister och före detta NATO:s generalsekreterare och sommarboende på Søndre Sandøy.

Så, spara några dagar på semestern, köp en norsk artighetsflagga och räkna in Hvaler i planeringen. Du kommer inte att ångra dig. ☺